

Dei sameinte nasjonane sin organisasjon for utdanning, vitskap og kultur

Verdsarv i Noreg
Urnes stavkyrkje

Godkjent verdensarvsenter

Miljødirektoratet autoriserte i oktober 2019 Urnes stavkirke som verdensarvsenter med planer for bygging av et nytt besøksenter i tråd med Regjeringens ambisjon om å etablere verdensarvsentere ved alle de åtte norske verdensarvområdene.

FORTIDSMINNEFORENINGEN

Et sted for dem som skal forme framtida

Vi ønsker at mange barn og unge, lokalt og nasjonalt, skal få kunnskap om verdensarven ved Lustrafjorden. Det er utarbeidet en pedagogisk plattform som gir formidlingen et bredt perspektiv med rot i UNESCOs verdigrunnlag. Ikke bare skal barn og unge komme til Urnes, men Urnes skal også komme til klasserom gjennom digitale læringsressurser. Bærekraftig utvikling er et overordnet tverrfaglig tema i nye læreplaner i skoleverket fra 2020. Det nye faget passer som hånd i hanske med Urnes verdensarvsenters formål. Ved Urnes skal barn og unge lære å bli glad i kulturminner og naturen de er en del av.

Urnes verdensarvsenter

Kunnskap om fortida og innsikt for framtida

Verdensarv ved Lustrafjorden

Vakkert beliggende i det storslåtte fjordlandskapet i Luster ligger verdensarven Urnes stavkirke. Som en stolt representant for stavkirketradisjonen har den stått på UNESCOs verdensarvliste siden 1979. Urnes er datert til rundt 1130, og er den mest særpregede og rikest utsmykkede av de 28 bevarte stavkirkene i landet. Den er et smykke av en kirke med rikt inventar og utsøkte utskjæringer av stor håndverksmessig kvalitet.

Den berømte portalen i nordveggen, datert 1070, er blant de aller viktigste arkitekturskattene i Norge.

«Målet er å åpne dørene til det nye verdensarvsenteret i 2024»

Ola H. Fjeldheim, generalsekretær i Fortidsminneforeningen

Foto: Dronegutta

Foto: Jiri Havran

Foto: Vegard Bykjeland, Aasen/VEP Media

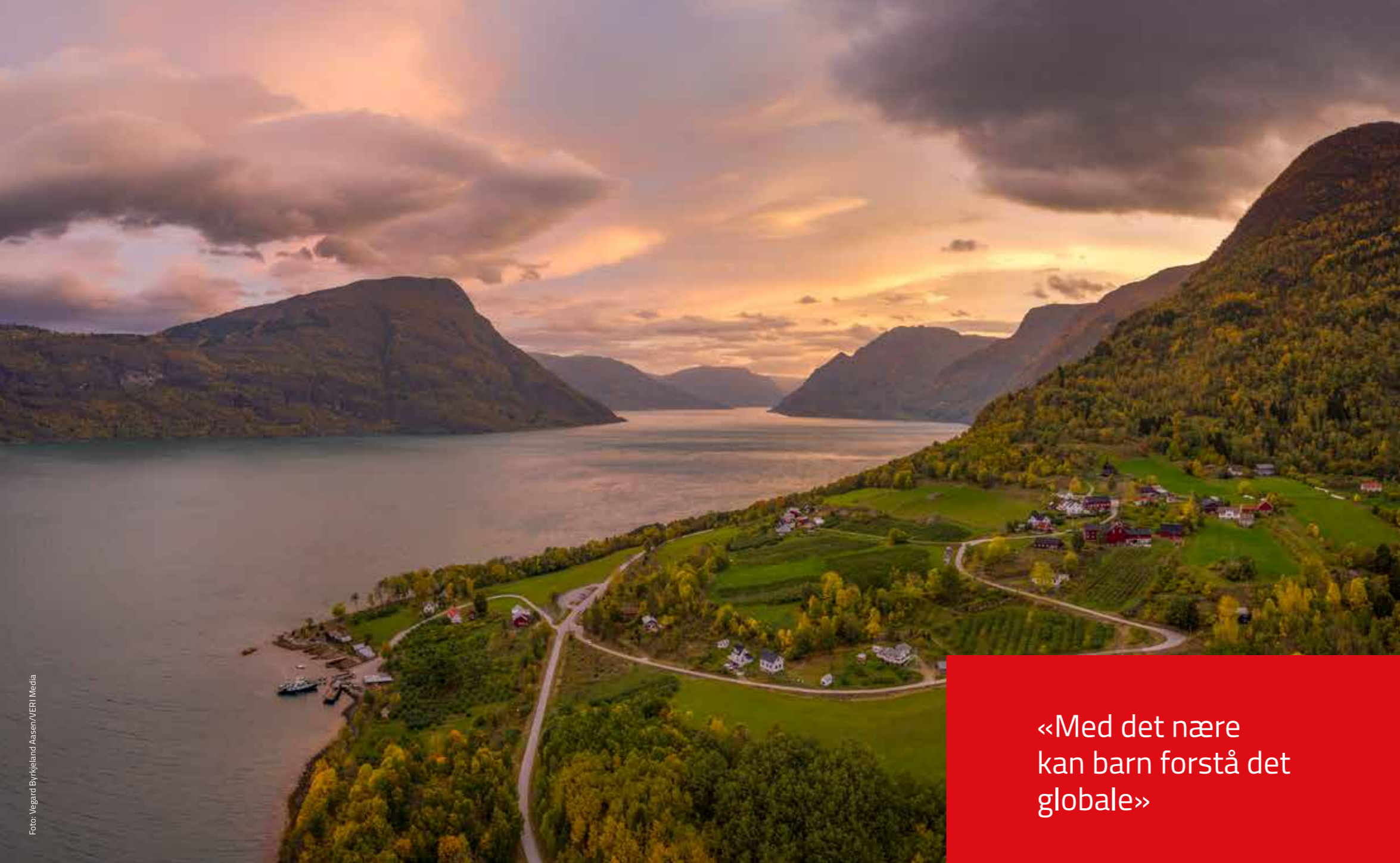
Nøkkel til bærekraftig forvaltning av stavkirka og omgivelsene

Fortidsminneforeningen og Verdensarvrådet i Luster er godt i gang med planleggingen av bygget som er nøkkelen til en bærekraftig og framtidsrettet forvaltning av verdensarven ved Lustrafjorden.

Verdensarvsenteret skal være navet i et variert publikumstilbud som knytter sammen formidlingen av stavkirka, kulturmiljøet og landskapet.

Tomt som ønsker velkommen til Ornes

Verdensarvsenterets tomt ligger sentralt i innfarten til Ornes, i god avstand til stavkirka. Det nye senteret skal fungere som inngangsporten til området og til Urnes stavkirke.

En lokal kultur-arena for globale spørsmål

Bygget skal være en kombinasjon av et museumsbygg med utstillinger og publikumsfasiliteter, og en lokal samlings- og kulturarena.

Det skal binde sammen formidling av kultur- og naturarv i en helhetlig opplevelse, utendørs og innendørs.

Senteret skal speile UNESCOs idégrunnlag om et globalt fellesskap og ansvar for bevaring av verdens kultur- og naturarv.

«Med det nære kan barn forstå det globale»

«Verden inn i tunet»

Idékonseptet «Verden inn i tunet» gir retning for arbeidet med utvikling av Ornes verdensarvsenter. Det forener historien og samtidsperspektivet, bærekraftig forvaltning av natur- og kulturarv, det lokale og det globale perspektivet.

«Verden inn i tunet» peker på stedets lange historiske linjer; der internasjonale impulser og kostbarheter kom sjøveien til Ornes og satte sine tydelige spor i Ornes stavkirke, og der den lille grenda i dag preges av internasjonal turisme og de utfordringer og muligheter som følger av dette.

Et bygg for lokal verdiskaping

Bygget skal bidra til fullt ut å realisere ambisjoner og mål for formidling og aktiviteter knyttet til det å oppleve verdensarven. Det skal styrke den lokale forankringen og verdiskapingen, og bidra til et levende lokalsamfunn.

Mål 11

Gjøre byer og bosettinger inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige.

Styrke innsatsen for å verne om og sikre verdens kultur- og naturarv.

En internasjonal turistattraksjon i Luster

Ornes stavkirke har rundt 20.000 billettregistrerte besøkende hvert år. Verdensarvstatusen gjør at besøkende fra hele verden legger turen til den lille stavkirka i Luster. Til Ornes-grenda kommer langt flere enn de som betaler for å komme inn i kirka. Det anslås det dobbelte.

1000-årig håndverk skal kopieres

Nordportalen fra 1070 er et ikonisk verk, ikke bare i kunsthistorien, men også som treskjærerkunst. For å sikre, formidle og bygge opp under verdensarvverdiene som treskurden utgjør, er det startet et prosjekt hvor det skal skjæres en prosessuell autentisk kopi av portalen og døren.

En treskjærerutfordring for kunnskap og opplevelse

Treskjæremiljøet i Norge er utfordret til å lage en kopi så lik som mulig originalen med samme type verktøy, materialer og håndverksteknikker som de gamle mesterne brukte.

Ut av dette skal det komme ny kunnskap om gammelt håndverk og en kopiportal som skal oppleves av alle besøkende i det nye senteret.

«Ornes er et Venezia i miniatyr i turistsesongen med rundt 40.000 besøkende i ei lita grend med 38 fastboende. Et senter som sørger for en bærekraftig turisme er helt nødvendig»

Ola H. Fjeldheim, generalsekretær i Fortidsminneforeningen

Et sted for den som er glad i kultur og natur

Urnes verdensarvsenter retter seg mot kultur- og naturturisten med interesser i skjæringspunktet natur- opplevelser og friluftsliv, klima og miljøengasjement, kultur- og historieinteresse. Her kan besøkende bli litt lenger, oppleve mye og bidra til et blomstrende lokalsamfunn.

Et senter som engasjerer

Det nye senteret får lag på lag med opplevelser. Ikke bare én, men to utstillinger skal møte de besøkende. Utstillinger, filmer og aktiviteter skal pirre det nysgjerrige mennesket i alle aldrer.

Urneshagen – en eplehage for kunnskap om bærekraft

Det er eplehagene som først møter den besøkende som kommer til Urnes. Her er naturen, kulturlandskapet og stavkirka i et samspill.

Verdensarvsenterets tomt inkluderer en eldre eplehage. Den skal bli til «Urneshagen», der ambisjonen er å gi besøkende kunnskap om det frodige fjordlandskapet og sette dette i et bærekraftsperspektiv med utgangspunkt i FNs bærekraftsmål.

Med verdensarvsenteret skal naturen bli til mer enn en vakker kulisse. Den skal bli en kilde til kunnskap om en bærekraftig framtid.

12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

Mål 12 Sikre bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre.

Innen 2030 oppnå en bærekraftig forvaltning og effektiv bruk av naturressurser.

Utvikle og innføre metoder for å måle effekten av bærekraftig reiseliv som skaper arbeidsplasser og fremmer lokal kultur og lokale produkter.

Foto: Vegard Byrkjeland Aasen/VERI Media

Kulturmiljøet på Ornes som læringsressurs

Foto: Vegard Byrkjeland Aasen/VERI Media

Tett på verdensarven

Utstillingene i verdensarvsenteret skal gi besøkende en opplevelse av å komme tett på Urnes stavkirke.

Stavkirka er en uerstattelig kilde til kunnskap og opplevelse, og må forvaltes i tråd med sine tålegrenser.

Verdensarvsenteret skal sørge for at Urnes stavkirkes unike kvaliteter kan oppleves av alle, men på en bærekraftig og framtidsrettet måte.

Urnes verdensarvsenter skal på en inkluderende måte synliggjøre verdensarvens universelle verdier og brobyggende egenskaper på tvers av landegrenser.

Fra Urnes verdensarvsenters formål.

Lysetaker fra Limoges
Ca. 1200
På Urnes stavkirke er det bevart et av de mest imponerende lysetakerne som finnes i Norge. Lysetakeret er laget av messing og er utformet som en stilisert blomst. Det er et utmerket eksempel på den høye kvaliteten på de metallarbeidene som ble utført i Urnes i slutten av 1100-tallet.

Himmeldronningen fra Urnes
Madonnaskulptur, Siste del av 1100-tallet
Universitetsmuseet i Bergen
Jordfyta Maria var den helgerfiguren som flest søkte til med alle sorgene og frysninger i middelalderens katolske kirke. I Urnes stavkirke hadde også sin plass den utvokste, trykkelige Madonnaskulpturen. Fra Urnes viser en jaspislyst Himmeldronning med kron, vade og ornate dekler av metallarbeid. Stuen har demper på veggen og den opprinnelige sterke fargepaletten. Skulpturen er godt bevart men årsaken til de mørke fargene er ukjent.

Figuren er laget i et arbeidsstadium og har vært resten av ved Universitetsmuseet i Bergen. Delene har rik dekor og spor etter klær og sterke farger.
Hver stavkirke i Urnesområdet er et utmerket eksempel på den høye kvaliteten på de metallarbeidene som ble utført i Urnes i slutten av 1100-tallet. Delene har rik dekor og spor etter klær og sterke farger.

«Tre og tro gjennom tusen år»

Dette er tittelen på utstillingen som lages i regi av Fortidsminneforeningen. Her vil verdensarvens verdier og kvaliteter utdypes og formidles i sanselige og kontrasterende utstillingsområder betegnet som furu og gull; skogen og kirkerommet.

Besøkende vil få et nært møte med Urnes stavkirkes mesterlige utskjæringer gjennom en kopi av den berømte nordportalen fra 1070, spektakulære 3D-visninger og kunstskatter fra kirka som ikke tidligere har vært vist.

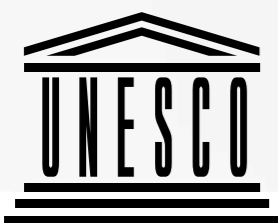
Utstillingen vil formidle stavkirkas universelle verdier der alle besøkende kan relatere seg til kulturarv, natur, tro og mennesker på tvers av grenser og tider.

LÆR MER OM UNESCO VERDENSARV

Et spennende og interaktivt utstillingskonsept er laget for alle de norske verdensarvstedene på oppdrag fra Norges Verdensarv. Utstillingen omhandler UNESCO som organisasjon, verdensarv som idé og verdensarvsteder nasjonalt og internasjonalt. Denne vil få sin plass i Urnes verdensarvsenter.

Design og illustrasjon av kirkerom og skogsrom: Miksmaster.no

Kirkerom:
Illustrasjon korsfestelsesgruppe: NIKU
Foto Urnesmadonnaen: Adnan Icgagic © Universitetsmuseet i Bergen CC BY-SA 4.0
Foto lysetaker: Jiri Havran/Fortidsminneforeningen

3D-foto av kapiteler (bakside): Kulturhistorisk museum/Fortidsminneforeningen
Illustrasjon Unescoutstilling: Kvorning Design